

De kracht van het gezin voor veerkrachtige jeugd

Iedere jeugdige telt. Iedere ouder doet ertoe. Iedere professional maakt het verschil — doordat we anders durven te kijken en te doen.

Versie 13 november 2025

Let op! Het betreft momenteel alleen de doorontwikkeling van ambulante behandelproducten.

KOERSDOCUMENT

1. Inleiding

Binnen de Zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (MIJ/OV) gaan we uit van de eigen kracht van de jeugdigen en hun gezin, sociale netwerken en de mogelijkheden in de sociale basis. Jeugdhulp sluit hierop aan. Als gemeenten en zorgaanbieders zorgen we er samen voor dat jeugdigen en hun gezin passende en kwalitatieve hulp tijdig en op de juiste plek kunnen krijgen. Deze hulp is zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig. We doen wat nodig is. De hulp wordt geboden binnen de financiële kaders van gemeenten.

Voor de productontwikkeling van GGZ en behandeling staan hierbij de volgende uitgangspunten centraal:

Algemene uitgangspunten

- Elke jeugdige moet veilig en gezond kunnen opgroeien.
- Ouders en verzorgers zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor het veilig en gezond opgroeien en opvoeden van hun kinderen, en om te voorkomen dat zij hierbij zorg en ondersteuning nodig hebben (voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is) en maken hierbij gebruik van hun eigen kracht en de kracht van hun sociaal netwerk.
- Wij erkennen dat hobbels bij het leven horen en geven jeugdigen de ruimte om hiermee te leren omgaan. Niet elk incident of eigenheid in ontwikkeling hoeft gediagnosticeerd of behandeld te worden (normaliseren).
- De leefwereld van jeugdigen en gezinnen is het vertrekpunt. We werken vraaggericht in plaats van aanbodgericht en zorgen voor beschikbaarheid en continuïteit van zorg, indien de situatie en/of leeftijd van de jeugdige verandert.
- We zetten in op preventie en bieden zoveel als mogelijk ondersteuning vanuit het voorliggend veld.
- Indien jeugdhulp toch nodig is, dan is zorg dichtbij, gezinsgericht, zo kort mogelijk en zoveel als mogelijk groepsgericht.
- Ook werken we aan zorg die digitaal toegankelijk en beschikbaar is.

Specifieke uitgangspunten

- We maken onderscheid tussen enkelvoudige en meervoudige hulpvragen.
- Jeugdigen, ervaringsdeskundigen en steunfiguren blijven in de gehele zorglijn betrokken.
- Waar nodig zetten we kortdurend expertise in ter consultatie, ook binnen zwaardere zorg, om verzwaring te voorkomen.
- We werken met effectieve interventies en sturen op kwaliteit, in-, door- en uitstroom en resultaat voor de jeugdige en gezin.
- Minder administratieve druk, wel verantwoording ook op aantoonbare kwaliteit.

- We werken in strategisch partnerschap samen aan opgaven.
- We voorkomen wachtlijsten door duidelijke productomschrijvingen, regie en samenwerking met verwijzers, lokale teams en aanbieders.
- Bekostiging vindt plaats op basis van reële tarieven en binnen het financieel kader van de gemeenten.

Deze uitgangspunten sluiten aan bij de Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028), de Regionale Inkoopstrategie voorzieningen Jeugdhulp 2026-2036 MIJ/OV en het rapport 'De productstructuur als stevig fundament' (2 oktober, 2025).

2. De kracht van het gezin

Iedere jeugdige verdient een veilige en gezonde omgeving om in op te groeien. Een omgeving waarin ouders altijd als eerste verantwoordelijk zijn voor de opvoeding, professionals aansluiten als partners, en problemen worden erkend als onderdeel van het leven— niet als een probleem dat direct gediagnostiseerd of behandeld moet worden.

In de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (MIJ/OV) staat het veilig opgroeien en opvoeden van jeugdigen centraal. Opgroeien en opvoeden gaat met vallen en opstaan, soms hebben jeugdigen en of hun ouders tijdelijk ondersteuning nodig. Dat zoeken ze eerst in hun eigen sociale basis. Wanneer dat onvoldoende is, denkt het lokale team met hen mee over passende ondersteuning. We kiezen voor een koers waarin alleen als het écht nodig is tijdelijke ondersteuning wordt geboden. Hierbij staat het gezinssysteem centraal. We bouwen aan een ondersteuningsstructuur die aansluit bij het gezin en het netwerk rondom het gezin. Een structuur die normaliseert, versterkt en samenwerkt — met aandacht voor gezondheid, welzijn, preventie en veiligheid.

Deze koers beoogt een zorglandschap waarin aanbieders niet méér organiseren, maar beter aansluiten, die relationeel werken, systemisch reflecteren en tijdelijk behandeling inzetten waar nodig — altijd met het doel om jeugdigen en ouders te versterken in hun eigen context. Doelgericht en niet langer dan nodig. Dit vraagt niet alleen om vertrouwen en samenwerking tussen gemeenten, lokale teams, aanbieders en ervaringsdeskundigen, maar ook om durf en lef om te doen wat nodig is en om te stoppen met wat niet (meer) werkt. Door samen te werken met jeugdigen, ouders, gemeenten, onderwijs, huisartsen en aanbieders bouwen we aan toekomstbestendige zorg.

3. Het voorkomen van inzet van specialistische jeugdhulp

Een groot deel van de gezinnen weet zich goed te redden, ondanks dat zij te maken krijgen met bijvoorbeeld opvoedproblemen, financiële zorgen, psychische of verslavingsproblemen. Zij weten dit op eigen kracht of met ondersteuning van hun (familie)netwerk te organiseren. Gezinnen die dit tijdelijk niet kunnen, worden tijdelijk ondersteunt.

De ondersteuning is altijd gericht op het hele gezin en het netwerk rondom het gezin. De lokale teams hebben samen met de aanbieders hierin een verantwoordelijkheid. Daarbij hoort ook meer aandacht voor het leren verdragen bij ouders en jeugdigen én lokale teams en aanbieders, om de weerbaarheid te vergroten. Niks doen is soms ook een optie. Hiervoor is het wel belangrijk dat lokaal het volgende voorhanden is:

Een stevige basis

Voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen is een stevige pedagogische basis essentieel. De pedagogische basis bestaat uit alle contacten, relaties en leefomgevingen die bijdragen aan het opgroeien en opvoeden van kinderen.

Hiervoor is, naast een beroep kunnen doen op familie, vrienden en burens, een goede laagdrempelige publieke infrastructuur nodig die helpt jeugdigen en ouders om mee te doen, en hun vragen over opvoeden en opgroeien in de dagelijkse contacten bespreekbaar te maken. Denk hierbij aan goed onderwijs, betaalbare kinderopvang en toegang tot (sport)verenigingen, jongerenwerk, steunouders, lotgenoten- of groepscontacten, bibliotheken, parken, speeltuinen en andere publieke voorzieningen.

Effectief preventiebeleid

Met preventieve interventies wordt voorkomen dat er problemen ontstaan bij jeugdigen en gezinnen. Dit kan variëren van het bevorderen van een gezonde leefstijl en een veilige omgeving voor alle jeugdigen, tot specifieke ondersteuning voor jeugdigen en ouders met een verhoogd risico op problemen, en zelfs preventieve maatregelen tijdens de zwangerschap. Het doel is om problemen te voorkomen of te verminderen, zodat jeugdhulp niet nodig is. Voor effectief preventiebeleid moeten gemeenten samenwerken met een groot aantal (basis)voorzieningen. Denk aan onderwijs, kinderopvang, leerplicht, jeugdgezondheidszorg, huisartsen, jeugdhulp, kind- en jongerenwerk, sportverenigingen en cultuurverenigingen. Elke gemeente heeft eigen preventieve voorzieningen ingericht. Deze voorzieningen zijn laagdrempelig toegankelijk en bevinden zich daar waar de jeugdigen en het gezin zijn.

Vroegtijdig signalering en integraal samenwerken

Vroegtijdig signaleren van problemen bij jeugdigen en binnen het gezin is essentieel. Professionals zoals leraren, pedagogisch medewerkers, huisartsen en lokale teams moeten alert zijn op tekenen van stress of problematiek bij de jeugdige en binnen het gezin. Geldzorgen, problematische schulden of leven rond de armoedegrens brengen leed, eenzaamheid en uitsluiting met zich mee en kunnen achterstanden veroorzaken op andere levensgebieden, zoals gezondheid, onderwijs, werk, opvoeding en veiligheid. Deze problematiek wordt bovendien vaak doorgegeven aan volgende generaties.

Door vroegtijdig te signaleren en, indien nodig, tijdelijk passende ondersteuning te bieden kunnen gemeenten voorkomen dat problemen verergeren. Groepsgericht aanbod en lotgenotencontact spelen hierbij een belangrijke rol: ze bieden herkenning, versterken het netwerk van gezinnen en helpen escalatie te voorkomen. Dit vraagt om integrale samenwerking binnen het sociale domein, waarbij aanbieders, lokale teams en andere partners hun expertise verbinden en onderling samenwerken. Dit vraagt van iedereen om duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden en samenwerking over de grenzen van domeinen heen.

Stevige lokale teams

In de lokale teams werken medewerkers met kennis en expertise, in goede verbinding met specialistische hulp. De lokale teams kijken samen met de jeugdige en ouders naar wat écht nodig is. Ze verlenen niet alleen toegang tot hulp, maar kunnen zelf ook lichte ondersteuning bieden, gericht op het versterken van de veerkracht van de jeugdige en het gezin. Het lokale team kent de lokale preventieve voorzieningen die beschikbaar zijn in het brede sociale domein, en wijzen jeugdigen en gezinnen op het beschikbare aanbod in de buurt.

4. Als ondersteuning echt nodig is

Basisprincipes voor inzet van specialistische behandeling

Tijdelijkheid en doelgerichtheid

De inzet van specialistische behandeling is tijdelijk, zo kort mogelijk en gericht op wat nodig is. Het doel is om de jeugdige en het gezin zo snel mogelijk weer zelfstandig verder te laten functioneren; goed is goed genoeg.

De verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling ligt primair bij de ouders. Vanuit de toegang wordt casusregie gevoerd op te behalen doelen en maximale doorlooptijden. Tijdens evaluaties wordt bepaald of voortzetting van het lopende traject noodzakelijk is of dat andere oplossingen meer voor de hand liggen.

Zorg naar het kind en gezin

Indien mogelijk beweegt de zorg naar het kind en gezin en niet andersom. Dit betekent dat hulp zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving wordt geboden. Dit betekent dat aanbieders samenwerken rondom de behandeling van een jeugdige en/of het gezin. Dit vraagt volhardendheid van aanbieders en commitment om de hulp af te schalen zodra dat kan, richting een normale situatie.

Zo dicht mogelijk bij huis

Specialistische behandeling wordt zoveel mogelijk in de directe omgeving van het gezin geboden. Dit waarborgt de continuïteit van school, sociale contacten en familiebanden. Een minimale afstand tot ouders is belangrijk voor het behoud van het gezinssysteem en de betrokkenheid van ouders. Als behandeling nodig is, is het uitgangspunt dat het 'gewone leven' van de jeugdige en gezinnen zoveel mogelijk doorgaat. Denk hierbij aan het onderwijs, de sport en hobby's en vriendschappen die altijd door moeten gaan voor de jeugdige. De aanbieder is hiervoor verantwoordelijk.

Perspectiefplan

In complexe vraagstukken (*beschrijven wat is complex*) wordt gewerkt met een verklarende analyse om samen met het gezin, de jeugdige, de aanbieder, lokale teams, casusregisseur een perspectiefplan op te stellen. Dit plan wordt regelmatig geëvalueerd. Vanaf 16,5 jaar wordt gewerkt met de BIG 5 (support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn) om een soepele overgang naar volwassenheid te ondersteunen.

Matching en maatwerk

Een zorgvuldige matching van hulpvormen en hulpverleners is essentieel. Niet iedere jeugdige heeft baat bij dezelfde aanpak. Daarom is het belangrijk dat er voldoende variatie is in groepsaanbod, online hulp, ervaringsdeskundigheid en systemische interventies.

Continuïteit in de ondersteuning

Continuïteit in de behandeling is belangrijk. De behandeling moet stabiel en consistent zijn, zodat er een vertrouwensband ontstaat tussen het gezin/jeugdige en de professional. Dat betekent automatisch niet te veel verschillende professionals. Relationeel werken is uitgangspunt bij de ondersteuning.

5. Doen wat nodig is.

Huidige knelpunten binnen de behandelproducten

Verouderde productstructuur

De huidige productomschrijvingen stammen uit 2018 en sluiten niet meer aan op de actuele visie. Ze passen ook onvoldoende bij de werkwijze van aanbieders en lokale teams, en bieden te weinig ruimte voor groeps- of online behandeling. De huidige driedeling in behandelproducten wordt als onwerkbaar ervaren, wat vraagt om een versimpeling van de structuur. Ook het orthopedagogisch dagcentrum past gezien de behandeling/zorg niet binnen het product behandeling groep.

Mismatch tussen classificatie en hulpvraag

De producten zijn gebaseerd op DSM-classificaties, terwijl het beleid juist uitgaat van de hulpvraag en context.

Dit leidt tot medicalisering, discussie bij toewijzing en onnodige instroom in specialistische zorg. Er is behoefte aan een benadering die uitgaat van de eigen kracht van gezinnen en hun netwerk.

Administratieve knelpunten en inefficiëntie

De huidige producten zijn te weinig onderscheidend en worden verschillend toegepast. Vaste uren per product zijn niet flexibel genoeg bij verlengingen of declaraties. Ook verloopt diagnostiek en toekenning niet uniform, wat leidt tot discussies tussen toegang en aanbieders.

Stijgende kosten en wachttijden

De kosten van specialistische jeugdhulp blijven stijgen en wachttijden zijn vooral bij complexe problematiek te lang. Er is weinig groepsgericht aanbod, terwijl jongeren juist veel aan elkaar kunnen hebben. Ook ontbreekt voldoende grip op het op- en afschalen van zorgtrajecten.

Beleidsdruk en transformatiedoelen

De Hervormingsagenda Jeugd vraagt om lichte hulp dichtbij, de-medicalisering en versterking van de sociale basis. Landelijke richtlijnen stimuleren consultatie, matched care en samenwerking in de wijk. Er is behoefte aan meer samenhang tussen specialistische jeugdhulp, volwassenenzorg en het voorliggend veld.

Arbeidsmarktkrapte

Door personeelstekorten lukt het aanbieders niet altijd om aan opleidingseisen te voldoen. Er is schaarste aan bepaalde disciplines. Dit vraagt om innovatieve oplossingen, zoals het inzetten van online zorg en het anders organiseren van hulp.

Naar vereenvoudiging

We werken toe naar een zorgstructuur waarin eenvoud, samenwerking en menselijkheid centraal staan. Dit betekent herkenbare producten en tarieven die aansluiten bij de ondersteuningsbehoefte én inzet van disciplines, met ruimte voor differentiatie. Tegelijkertijd sluiten we aan bij landelijke bewegingen die gericht zijn op standaardisatie van producten en kostprijsmodellen. Omdat deze landelijke ontwikkelingen nog in voorbereiding zijn, kiezen we voor een stapsgewijze aanpak die ruimte biedt voor regionale invulling en innovatie.

In deze fase vereenvoudigen we de bestaande productenstructuur en brengen we deze beter in lijn met de ondersteuningsvraag van jeugdigen en gezinnen. We kiezen voor herkenbare producten die aansluiten bij de daadwerkelijk ondersteuningsbehoefte en de expertise die nodig is, met ruimte voor differentiatie op basis van zorgzwaarte, functie, en omvang van de organisatie.

- Alle behandelproducten zijn inclusief diagnostiek of verklarende analyse.
- Wonen/Verblijf GGZ categorie A t/m H wordt niet geactualiseerd, blijven NZA volgen. Wellicht vermindering aantal categorieën.

Op basis van een kostprijsonderzoek en de functies die nodig zijn voor het uitvoeren van een product passend bij de ondersteuningsvraag worden de aanbieders ingedeeld in een functiegroep. In deze functiegroepen wordt ook rekening gehouden met de cao's (J&O en GGZ). Ook kunnen we binnen deze tariefgroepen rekening houden met de type-aanbieders (ZZP'er, middelgrote en grote aanbieders).

Het is een wens om de producten in verschillende vormen aan te bieden, namelijk:

- Online
- Individueel

- Groep
- Combinatie individueel en groep

De kostenstructuur dien aan te sluiten bij de vorm of de combinaties van verschillende vormen.

Tot slot

In dit koersdocument schetsen we een beweging die vraagt niet alleen van iedereen extra inzet en commitment, voor bestuurders van gemeenten en aanbieders, de werkers uit de lokale teams, in de zorg en op de groepen, het onderwijs, de managers en de beleidsmakers. Dit vraagt om verdragen "[Niet alles is oplosbaar – verdragen hoort óók bij jeugdhulp](#)" (PONT Zorg & Sociaal). Ook vraagt het om momenten van reflectie met elkaar. Zijn we op de goede weg? Doen we de goede dingen goed?